

30. 13. 20.

BORNEO'S WESTER-AFDELING.

GEOGRAPHISCH. STATISTISCH. HISTORISCH.

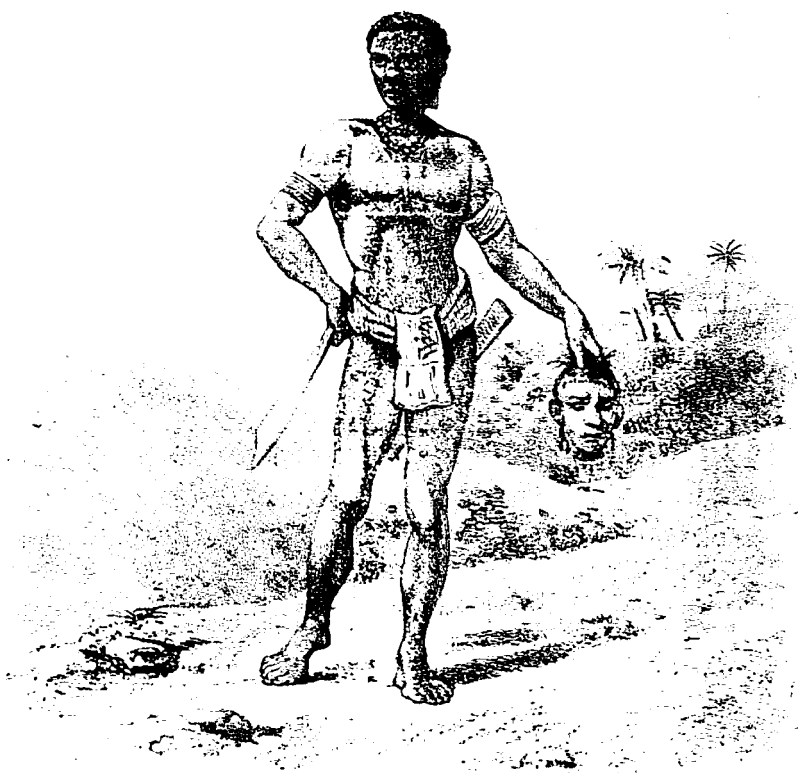
VERDRIET DE

WETENSCAPEN EN DE KUNSTEN

DOOR

P. J. VETH.

EERSTE DEEL. MET PLATEN

ZALTBOMMEL,

JOH. NOLAN EN ZONEN.

1854.

breeden snuit en door borstels van buitengewone lengte op bovenlip en wangen en boven het oog ¹⁾. Eene fraaije civetkat, die men verra Batei heeft genoemd, is, zooveel men weet, alleen aan Borneo eigen ²⁾; doch den kleinen Maleischen beer, die zich gaarne met kokosnoten, honig en suikerriet voedt, heeft het met Sumatra en Malakka gemeen ³⁾. In de bergachtige streken des eilands vindt men een soort van tijger, van middelmatige grootte en met lange strepen (*felis macrocelis*), welks huid zich de inboorlingen als oorlogskleed omhangen; de panther en koningstijger zijn tot dusverre op Borneo niet gevonden, doch Adams meent, dat de scherpe tanden, die de Orang-Segai, een volksstam uit de binnenlanden aan de Berouw-rivier, in het oor dragen, aan eene grootere tijger-soort dan de *felis macrocelis* behooren ⁴⁾. Onder de velerlei eekhoorns merkt men den *sciurus laticaudatus* op, eene van elders nog niet bekende soort, met langen kop en breeden staart ⁵⁾; onder de egels de *hystrix fasciculata* (landak), welker vleesch voor de inboorlingen eene gezochte lekkernij is, terwijl zij dit dier voor het eenige houden, dat ongestraft de vrucht van de ipoe kan nuttigen, uit welker sap het doodelijk vergif wordt bereid, waarin de bewoners der binnenlanden hunne pijlen doopen ⁶⁾. Behalve de drie reeds vroeger bekende soorten van tupajac — kleine insekten-vretende dieren, die zich door eene argelooze vrolijkheid en de potsierlijkste sprongen onderscheiden — bevat Borneo nog eene nieuwe soort, de *hylogale murina* ⁷⁾. Onder de talrijke vledermuizen, die men in de avondskemering ziet rendfladderen, komt *Pteropus*

¹⁾ Zie de beschrijving en afbeelding door Schlegel en Muller, Verh., t. a. p., bl. 115—120.

²⁾ Ook dit dier is beschreven en afgebeeld door Schlegel en Muller, t. a. p., bl. 121—127.

³⁾ Vgl. Temminck, II, p. 86; Sal. Muller, Over de zoogdieren van den Ind. Archipel, bl. 13.

⁴⁾ Adams, p. 485.

⁵⁾ Muller en Schlegel, Verh., t. a. p., bl. 100.

⁶⁾ Sal. Muller, Over de zoogdieren van den Ind. Archip. bl. 36, 37.

⁷⁾ Sal. Muller, t. a. p., bl. 25; Muller en Schlegel, Over het geslacht *hylogala*, bl. 159—168. De drie reeds vroeger bekende soorten zijn *hylogale Javanica*, *ferruginea* en *tana*.

funereus in ontelbare menigte voor ¹. Onder de wilde zwijnen is aan Borneo eigen, en zoo het schijnt uitsluitend, het witte varken (babi poetih, zoo geheeten wegens zijne lichte, bruinachtig gele hairen; het is in het oogloopend van alle andere soorten onderscheiden door zijn buitengewoon langen en smallen kop, de lange golvende borstels, die de wangen bekleeden, de kleine ooren en den dikken kwast aan het einde van den staart ². Menigvuldige tapirs onthouden zich in de uitgestrekte bosschen, die de bergen bedekken; maar de aanwezigheid van den rhinoceros en olifant op Borneo wordt nog steeds in twijfel getrokken ³. De vraag schijnt echter ten aanzien van laatstgenoemden beslist, sedert in 1851 van Kini-batangan op de Oostkust groote olifantstanden op Laboean zijn ter markt gebragt. In ieder geval zijn echter deze dieren tot de omstreken van kaap Oensang beperkt, en welligt van oorsprong niet inheemsch, maar door de Chinezen overgebragt ⁴. De wilde, Soendasche os, een schoon en groot dier, met zuiver-witte broek

¹) Sal. Muller, t. a. p., bl. 13.

²) Het is onder den naam van sus barbatus beschreven en afgebeeld door Muller en Schlegel, Verh., t. a. p., bl. 173—181.

³) Sal. Muller, Over de zoogdieren van den Ind. Archipel, bl. 38, 50.

⁴) Singapore Free-press van 5 Sept., 1851. Ik vertaal hier de geheele plaats, wijl zij eene belangrijke vraag omtrent Borneo's natuurlijke historie schijnt te beslissen. „Onlangs zijn hier (te Laboean) eenige booten aangekomen van Kini-batangan op Borneo's Oostkust. Zij bragten kostbare ladingen met zich, bestaande uit vogelnestjes, lamfer en groote olifantstanden, waaronder een paar ter zwaarte van meer dan 50 katties. Dit schijnt de betwiste vraag aangaande het aanwezen van olifanten op Borneo te beslissen. Men zegt, dat de nakhoda's, die op de Oostkust handelen, eenparig zijn in de getuigenis, dat in den omtrek van Kini-batangan vele olifanten voorkomen, dat zij dikwijls tot korten afstand der woningen naderen, maar zeldzaam kwaad doen. Kini-batangan ligt in de nabijheid van kaap Oensang. De namen Kini-batangan, Kini-baloe enz. maken het waarschijnlijk, dat ontdijds op deze kust Chinezen zijn gevestigd geweest, en deze olifanten zijn welligt afkomstig van dieren, die door hen van het vaste land van Azië zijn ingevoerd. In geen ander deel van Borneo, in geen ander eiland van den Archipel komt de olifant voor, en het is daarom waarschijnlijker dat hij in het genoemde district van elders ingevoerd dan oorspronkelijk te huis is.” In de laatste woorden is eene grove vergissing, daar de olifant op Sumatra zeer gemeen is. Vgl. nog Tijd-chr. v. N. Indië, 1849, I, bl. 80, 107, Leyden, p. 11. — Belcher, I, p. 273, en Hunt B., p. XXXI beweren, dat deze olifanten thans zijn uitgeroeid. Zie ook nog Belcher, I, p. 295.